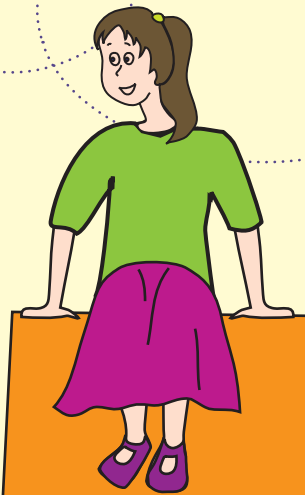
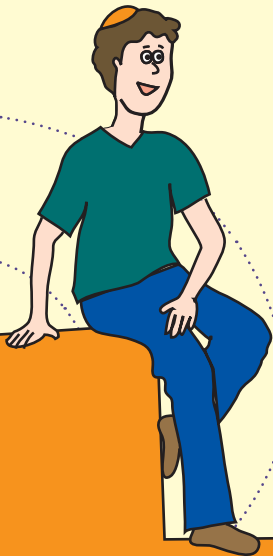

זכויות האדם

יחידת לימוד לבתי ספר בחינוך הדתי

מבוא

בפרק א של ספר בראשית מתוארת בריאת האדם: "וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם" (בראשית א, כז). מצד אחד, הדמיון המתואר בין האדם לה', מקנה הכרה ברוממות גדולה של האדם, אך מצד אחר הוא יוצר תמיהה. האם אפשר בכלל להידמות לה'?

כפל הרגשות שניעור בנו למקרא פסוק זה מתבטא בשני אופנים. האופן האחד הוא הצורך שלנו להתייחס לאדם כאל "צלם א-להים". התייחסות זו באה לידי ביטוי בכמה הלכות; הבסיסית שבהן היא האיסור לרצוח, על פי האמור בפרשת נח שִׁפְךָ דָם הָאָדָם, בָּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּךְ, כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים, עָשָׂה אֶת-הָאָדָם (בראשית ט, ו), או האמור במשנה, "חביב אדם שנברא בצלם, חיבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם שנאמר (בראשית ט) 'בצלם א-להים עשה את האדם'" (אבות, ג, יד).

האופן האחר הוא הקושי בעצם הניסיון לדמות את האדם לא-להים. חז"ל כבר עמדו על קושי זה. על הפסוק "אֶחָדִי ה' אֱלֹהֵיכֶם תִּלְכוּ" (דברים יג, ה), נשאלת בגמרא שאלה זו: "וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה? והלא כבר נאמר: 'כִּי ה' אֱלֹהֵיךָ אֲשֶׁר אֲכַלְהּ הוּא אֱלֹהֵי לֹא-קָנָא' (דברים ד) אלא להלך אחר מידותיו של הקב"ה: מה הוא מלביש ערומים, אף אתה הלבש ערומים; הקב"ה ביקר חולים, אף אתה בקר חולים; הקב"ה ניחם אבלים, אף אתה נחם אבלים; הקב"ה קבר מתים, אף אתה קבור מתים" (בבלי, סוטה יד, ע"א).

הרעיון העולה מהדברים הוא שמשמעות הידמות האדם לה' היא מחויבותנו לנסות להידמות לו בדרכיו. יתר על כן, הרוצה להידמות לקב"ה, ולכן מבקש לקיים מצוות "מלביש ערומים", את מי ילביש? את האדם שנברא בצלם. איזה חולה מבקרים? חולה שהוא אדם שנברא בצלם. כלומר, בניסיון להידמות לקב"ה בדרכיו, אנו פועלים לטובת הברוא בצלמו, הוא האדם. אין ספק ששפת התורה ודברי חז"ל עוסקים בחובות האדם הנובעות מההליכה בדרכי ה', הרבה יותר מאשר בזכויות האדם הנובעות מכוח היותו נברא בצלם. עם זאת, דרך חינוכית זו, המדגישה את מחויבותו של האדם, אינה מתעלמת מכך שמושא החובה הוא אדם אחר, שלגביו ציווה ה' לנהוג בדרכים אנושיות, של אהבת האדם.

בעולם המושגים הדמוקרטיים, נושא "זכויות האדם" מקבל מעמד של כבוד והוא תשתית רעיונית למערכת ערכים שלמה. בניגוד לעולם השיח בתורה, עולם השיח הדמוקרטי מדגיש את הזכויות יותר מאשר את החובות.

אמת, השיח הדמוקרטי על זכויות האדם, מקדם בצורה משמעותית את ההגנה על זכויות האדם בעולמנו, ואכן העולם מתקדם מבחינה מוסרית. דוגמה טובה לכך היא העובדה שעוולות דוגמת עבדות, אלימות כלפי נשים ורודנות שלטונית שפעם היו מקובלות, עברו מן העולם או שנאבקים על ביעורן.

מטרת היחידה שלפנינו היא להראות שבהקשר זה של זכויות, היהדות והדמוקרטיה מציגות שני פנים של אותו עניין: "האדם שנברא בצלם"; ושאפשר לבחון את נושא "זכויות האדם" מפרספקטיבה יהודית, בצורה מעניינת.

אנו מאחלים לכם לימוד פורה ומעניין

צוות יסודות

יחידת לימוד והפעלה בנושא זכויות האדם

מטרות חינוכיות

1. ללמוד את משמעות המושג "צלם א-להים" (השכל והבחירה החופשית);
2. להכיר בכך שבריאת האדם בצלם א-להים, מחייבת שמירה על "זכויות האדם";
3. לעסוק ב"זכויות האדם" באמצעות מקורות יהודיים;
4. להכיר את צדה השני של הזכות - החובה;
5. להכיר במחויבות הקהילה, החברה והמדינה לשמור על זכויות האדם ולפעול למימושן;
6. לדעת שהאזרחים רשאים להתאגד, לתבוע את זכויותיהם ולבקר את השלטון.

מבנה היחידה

שיעור ראשון

<ul style="list-style-type: none"> • ללמוד את משמעות המושג "צלם א-להים" (השכל והבחירה החופשית) • להכיר בכך שבריאת האדם בצלם א-להים, מחייבת שמירה על "זכויות האדם" • קריאה בדף קומיקס התאמת סמלים למושגים 	<ul style="list-style-type: none"> • מטרות • מהלך הפעילות 	<ul style="list-style-type: none"> • צלם א-להים • דף קומיקס "צלם א-להים" • דף "זכויות האדם" • 45 דקות 	<ul style="list-style-type: none"> • נושא השיעור • חומרים נלווים • זמן מומלץ -
---	--	---	---

שיעור שני

<ul style="list-style-type: none"> • לעסוק ב"זכויות האדם" באמצעות מקורות יהודיים; • להכיר את צדה השני של הזכות - החובה • משחק התאמת זכויות לחובות 	<ul style="list-style-type: none"> • מטרות • מהלך הפעילות 	<ul style="list-style-type: none"> • חובות שהן זכויות • כרטיסי משחק "חובות שהן זכויות" • 45 דקות 	<ul style="list-style-type: none"> • נושא השיעור • חומרים נלווים • זמן מומלץ -
--	---	---	--

שיעור שלישי

<ul style="list-style-type: none"> • להכיר במחויבות הקהילה, החברה והמדינה לשמור על זכויות האדם ולפעול למימושן. • ללמוד שהאזרחים רשאים להתאגד, לתבוע את זכויותיהם ולבקר את השלטון. • "מרכז עצבים" 	<ul style="list-style-type: none"> • מטרות • מהלך הפעילות 	<ul style="list-style-type: none"> • חברה מכבדת • דף "מבזקי חדשות" • דף "זכויות האדם" • דף "תגובות השלטון" • חומרי יצירה • 60 דקות 	<ul style="list-style-type: none"> • נושא השיעור • חומרים נלווים • זמן מומלץ -
---	---	--	--